

Information från miljöavdelningen

Vad är en hygienlokal?

I en hygienlokal erbjuds allmänheten yrkesmässig hygienisk behandling. Nedan räknas exempel på hygienisk behandling upp.

Akupunktur Piercing Tatuering Medicinsk fotvård Injektionsbehandling (ex. utslätning av rynkor) Öronhåltagning	} Anmälningss- pliktigt (stickande/ skärande)
Diatermi	

Hårvård Rakning Skönhetsbehandling och Hudvård Manikyr och pedikyr Sjukgymnastik Massage och zonerapi Naprapati o kiropraktik Laserbehandling	} Ej anmälningss- pliktigt (ej stickande/ skärande)
---	--

De hygienlokaler där yrkesmässig hygienisk verksamhet bedrivs som omfattar en skärande och/eller stickande verksamhet (kroppens hud eller slemhinnor punkteras) är anmälningsspliktiga enligt Miljöbalken. De övriga verksamheterna omfattas inte av anmälningssplikt, men de omfattas av Miljöbalkens regler i övrigt med syftet att undvika olägenheter för människan och miljön.

Allmänna råd

I Socialstyrelsens allmänna råd om yrkesmässig hygienisk verksamhet (SOSFS 2006:4), finns riktvärden och rekommendationer kring lokalens utformning, utrustning och redskap samt hantering och behandling i lokalen.

Anmälan och handläggning

Enligt förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd ska lokaler där allmänheten yrkesmässigt erbjuds hygienisk behandling som innebär risk för blodsmitta genom användning av skärande/stickande verktyg anmälas. Ny verksamhet i redan anmäld lokal är också anmälningsspliktig. Anmälan ska göras i god tid innan verksamheten startar för att miljö- och hälsoskyddskontoret ska ha möjlighet att lämna råd och i vissa fall avstyra att en lokal tas i bruk om den inte är lämpad för anmäld verksamhet. Kontakta miljö- och hälsoskyddskontoret även vid ändringar. Tillbyggnader, fler utövare, utökning kan vara anmälningsspliktig. Anmälningssblankett, inklusive vilka uppgifter om lokalen som ska bifogas, finns att hämta hos miljö- och hälsoskyddskontoret eller på kommunens hemsida. OBS! Om inte anmälan lämnas in tas en miljösanktionsavgift ut.

Avgifter

Miljö- och räddningsnämnden tar ut avgift enligt beslut av kommunfullmäktige. En handläggningsavgift vid anmälan om inrättande av hygienlokal tas inledningsvis ut, därefter en årlig tillsynsavgift. Avgifterna är beroende av verksamhetens storlek. Tillsyn sker regelbundet med 1-3 års intervall beroende på verksamhet. Mot bakgrund av den årliga tillsynsavgiften är det viktigt att lämna uppgifter vid överlåtelse och upphörande av verksamheten till miljö- och räddningsnämnden.

Egenkontroll

Alla som bedriver en verksamhet ska enligt miljöbalken visa hänsyn till miljön och människors hälsa. Det innebär bl.a. att man ska ha tillräcklig kunskap om sin verksamhet för att kunna använda de skyddsåtgärder som krävs för att skydda hälsan och miljön. Det är verksamhetsutövaren som har bevisbördan och är därför skyldig att visa att kraven uppfylls.

För att underlätta arbetet och möjliggöra en bra redovisning till myndigheter ska alla anmälningsspliktiga verksamheter ha en dokumenterad egenkontroll enligt förordningen (1998:901). Det innebär att den som bedriver verksamheten ska:

Information från miljöavdelningen

- ha en skriftlig struktur över vem som ansvarar för vad
- ha skriftliga rutiner för att hålla drift och kontroll av utrustning i gott skick
- fortlöpande göra riskbedömningar utifrån miljö- och hälsosynpunkt
- ha en förteckning över de kemiska produkter som hanteras inom verksamheten som kan innebära risker ur hälso- eller miljösynpunkt.

I de fall verksamhetsutövaren väljer att frågå socialstyrelsens råd och rekommendationer ska en riskbedömning genomföras och alternativa metoder redovisas inom ramen för verksamhetsutövares egenkontroll.

Miljö- och hälsoskyddskontorets roll

Miljö- och hälsoskyddskontorets verksamhet består främst i att utöva tillsyn genom att bevaka att verksamhetsutövare följer lagar och riktlinjer. Miljö- och hälsoskyddskontoret arbetar även med att ge råd och upplysning till allmänheten. Tillsynen består främst i att skaffa en god kontroll genom en dialog med verksamhetsutövaren. Vi som arbetar med hälsoskydd godkänner inga lokaler utan ser arbetet som en fortlöpande process likt verksamhetsutövarens egen kontroll, en kontroll som ska visa på uppnådda resultat och att krav uppfylls.

Lokalen

Lokalen bör inte användas till annan verksamhet än den avsedda (ej till personalrum och omfattande försäljningsverksamhet). En hygienlokal i anslutning till bostaden bör planeras så att varken lokalen eller bostaden fungerar som genomgångsrum. Det är inte acceptabelt att ha sällskapsdjur i lokalen (hos frisörer finns dock praxis som visar på det motsatta). Enligt tobakslagen är rökning inte tillåten i lokalerna.

Rumshöjden bör inte vara lägre än 2,4 m och en arbetsplats bör vara större än 5m². I förrådsutrymme accepteras lägre rumshöjder. Lämpligt utformade material och inredning ska väljas och placeras så att god städbarhet uppnås.

Toaletter

Lokalen ska ha tillgång till toalett. Lokaler med fler än fyra behandlingsplatser bör förses med en

separat kundtoalett som utrustas med engångshanddukar och tvål.

Handtvätt

I arbetslokalen (ej kök/toalett) ska separat handtvätt/rengöringsvask finnas med tillgång till flytande tvål och engångshanddukar. För mindre verksamheter som ej är anmälningspliktiga samt verksamheter med enbart engångsmaterial kan i vissa fall undantag medges. Handskar bör finnas tillgängligt i händelse av skadad hud och vid vissa typer av behandlingar och moment.

Utrymmen

Det ska finnas utrymme/förråd för förbrukningsartiklar, redskap, smutstvätt, städmaterial och dylikt. I lokaler med fler än fyra behandlingsplatser bör utslagsvask finnas för att undvika smittspridning. Sterila och rena produkter ska förvaras torrt, dammfritt och väl separerat från smutsigt material och annan verksamhet.

Tvätt

Tvättning av t.ex. handdukar gödas i lokalen om det finns avskilt utrymme för tvätt och torkning. Tvättningen ska ske i minst 60° C i de fall materialet tillåter.

Ventilation

För att minska infektionsrisken och begränsa risk för fukt, hälsoskadliga ämnen och dålig lukt ska lokalen ha tillräcklig omsättning på luften. Minsta ventilationskapacitet som krävs är:

7 liter per sekund och person

Det är verksamhetsutövaren som enligt miljöbalken har ansvar för att ventilationen uppfyller detta krav i den lokal man väljer att bedriva sin verksamhet i. Om kemiska ämnen hanteras i verksamheten bör ventilationen förstärkas eller kompletteras med ett punktut sug.

Lokalen ska anpassas efter verksamhetens behov eller så ska verksamheten anpassas utifrån lokalens förutsättningar.

Vattentemperatur

Temperaturen på varmvattnet ska hålla minst 50 °C vid varje tappställe för att undvika problem med legionella. Det innebär att temperaturen ut från varmvattenberedaren måste var högre.

Information från miljöavdelningen

Sopor och avfall

Soputrymme anordnas i anslutning till lokalen. Det kan vara gemensamt med fastigheten i övrigt. För stickande/skärande avfall ska en transportbehållare för riskavfall införskaffas. Hör med den lokala avfallsentreprenören.

Utrustning

- Redskap ska finnas i tillräcklig mängd och engångsmaterial bör användas där det är möjligt.
- Handdukar och skyddsmaterial ska vara rena för varje kund.
- Personkläder bör vara ändamålsenliga och lätta att tvätta samt inte användas för privat bruk.
- Behandlingsbänkar/britsar ska rengöras mellan varje kund eller förses med engångsöverdrag.

Rengöring och smittrening

Stickande och skärande redskap bör vara av engångstyp. I annat fall ska dessa smittrenas. En fullständig smittrening av instrument och

arbetsverktyg sker i tre steg: rengöring, desinfektion och sterilisering.

1) **Rena produkter** är endast för ögat rena. Via *mekanisk rengöring* med diskmedel och varmt vatten avlägsnas organiskt material. Mekanisk rengöring är en förutsättning för att få ett bra resultat i efterföljande desinficering och sterilisering. Närvaro av organiskt material inaktiverar de desinfekterande medlen.

2) **Höggradigt rena** instrument är fria från mikroorganismer som normalt kan orsaka infektion. Höggradigt rent nås genom *desinfektion*, d.v.s. kokning i vatten och under lock i minst 5 minuter eller desinfektering med hjälp av ett kemiskt medel med väl dokumenterad effekt eller med diskdesinfektor. Utan desinfektion kan inte steriliseringsutrustningen verka fullständigt.

3) **Steril** utrustning, d.v.s. fri från levande mikroorganismer, har genomgått *sterilisering* med särskild steriliseringsutrustning. Bäst effekt anses en ångautoklav ha men effekten kan även uppnås i t.ex. en hetluftssterilisator. Det är viktigt att funktionskontrollera utrustningen.

För att nå en fullständig smittrening måste även hygien *kring* processen skötas noggrant! Ytor ska vara hela och rena, desinfektera händerna och/eller använd handskar och ha en god förvaring. Steriliserade instrument bör förpackas för att bibehålla steriliseringen.

Kosmetiska och hygieniska produkter

Kosmetiska och hygieniska produkter till försäljning ska vara registrerade, innehållsdeklarerade och märkta enligt Läkemedelsverkets föreskrifter. Var även noggrann med hållbarhet och förvaringssätt av produkter och kemikalier som används i verksamheten.

Instruktioner för verksamhetsutövare

Generellt där hål görs i huden:

- Behandla inte minderåriga utan föräldrars medgivande.
- Upplys alltid kunden om risk för infektioner.
- Använd sterila nålar, skalpeller etc. och helst av engångstyp annars styckeförpackade.
- Desinfektera huden noggrant innan kundens hud penetreras.
- Behandla enbart frisk hud.
- Behandla inte när du är sjuk, eller dylikt, som är överförbart till kund.

Tautering

Förutom vad som gäller för ”generellt där hål görs i huden”:

- Använd sterila färglösningar.
- Använd skyddshandskar av engångstyp.

Akupunktur

Förutom vad som gäller för ”generellt där hål görs i huden”:

- Använd skyddshandskar av engångstyp om risk för smitta befaras.

Håltagning i öron eller annan piercing

Förutom vad som gäller för ”generellt där hål görs i huden”:

- Använd inte smycken med nickel. Lämpligt är istället plast eller titan. Smycken får inte avge mer än 0,2 µg nickel/cm² och vecka (fr.o.m. 1 september 2005).
- Informera kunden om nickelallergi.

Skönhetsbehandling, hudterapi m.m.

Information från miljöavdelningen

- Verktygen bör vara av engångstyp, annars ska de rengöras mellan varje kund och desinfekteras.
- Handdukar rengörs mellan varje kund.
- Det är viktigt att salvor, smink etc inte förorenas.
- Branschrådet Svenska Massage, www.svenskmassage.se
- Sveriges fotterapeuter, www.fotforbundet.com
- Sveriges Professionella Tatuerare, www.swedishtattoo.com

Fotvård

- Instrument som används flera gånger steriliseras efter användning.
- Förse fotkar med insatsskydd av engångsmaterial eller rengör samt desinfektera efter varje kund.
- Förse slipmaskiner med ”dammsug” eller vattendusch för att binda damm och sliprester.

Hårvård och rakning

- Verktyg och instrument rengörs efter varje kund.
- Vid misstanke om blödning, förekomst av huvudlöss och infekterade sår desinfekteras redskapen noggrant.

God handhygien är den viktigaste smittförebyggande åtgärden.

Ambulerande verksamhet

Flera av de hygieniska behandlingarna kan utföras i uppsökande form, t.ex. vid hembesök eller med husvagn/husbil som behandlingslokal. Lika höga krav på allmän hygien samt hantering och i förekommande fall smittrening av instrument eller användning av engångsinstrument gäller för dessa verksamheter som för de stationära. Även ambulerande verksamheter är anmälningspliktiga. Anmälan görs till varje kommun där man bedriver hygienisk behandling.

Exempel på ytterligare information

- Socialstyrelsen har på sin hemsida bl.a. gällande allmänna råd, www.socialstyrelsen.se
- Lagar och förordningar finns på www.riksdagen.se/
- Läkemedelsverket, www.mpa.se
- Naturvårdsverkets Handbok 2001:3 "Egenkontroll- en fortlöpande process"
- www.naturvardsverket.se
- Vägledning för frisörprodukter, www.ktf.se